

สรุป และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา

สภาพปัญหาโดยทั่วไป

จากการศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร สังคม โครงสร้าง การบริการพื้นฐานทางกายภาพและสังคม ระบบชุมชน และศักยภาพการพัฒนาของพื้นที่ ทำให้ทราบ ถึงปัญหา ข้อจำกัด ศักยภาพ และแนวโน้มของการพัฒนา ซึ่งพอจะบ่งชี้ได้ดังนี้

ก. ปัญหาด้านกายภาพ

1. สภาพภูมิประเทศ จังหวัดสงขลามีพื้นที่ที่มีรูปร่างแคบและยาว มีลักษณะภูมิประเทศ ที่แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือพื้นที่ราบ ที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่ภูเขา บริเวณที่ราบได้แก่ พื้นที่ตอนบน และตอนกลางของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 4,024.5 ตารางกิโลเมตร ที่ชายฝั่งทะเลได้แก่ บริเวณชายฝั่งตะวันออกของจังหวัด มีความยาวของชายฝั่งประมาณ 204 กิโลเมตร และพื้นที่ ภูเขาได้แก่ บริเวณคั่นตะวันตกและทางใต้ของจังหวัด มีเนื้อที่ประมาณ 1,931 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่ดังกล่าวข้างต้น ทำให้มีความได้เปรียบและมีปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนา ดังนี้

- บริเวณที่ราบ ใช้เพาะปลูกข้าวได้ดี และเป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด ปัญหาของพื้นที่บริเวณนี้คือ เป็นที่ราบลุ่ม มักจะเกิดปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน
- บริเวณที่เป็นที่ภูเขาเป็นข้อจำกัดในการขยายพื้นที่เพาะปลูกในทางเกษตร ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 1 ใน 4 หรือร้อยละ 26.1 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด
- พื้นที่ชายฝั่งทะเล เป็นบริเวณที่มีดินที่มีศักยภาพในการผลิตต่ำ แต่มีความได้เปรียบในด้านการทำประมง สามารถทำประมงชายฝั่งและประมงน้ำเค็มได้เป็นอย่างดี
- พื้นที่ของจังหวัดที่มีภูเขาตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกและทิศใต้ ทำให้ลำน้ำที่ไหลลงสู่ทะเล เป็นลำน้ำสั้น ๆ มีขนาดเล็ก ไม่มีศักยภาพสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่

- พื้นที่ที่มีลักษณะแคบและยาวของจังหวัด ทำให้ระยะทางระหว่างศูนย์กลางหลักกับพื้นที่ชนบทรอบนอกทางไกลกันมาก ดังนั้น การคมนาคมติดต่อจึงไม่สะดวกนัก ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องไปถึงการกระจายความเจริญจากศูนย์กลางหลักไปยังพื้นที่ชนบท

2. คุณภาพดิน ดินที่มีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรสูง มีเพียงประมาณร้อยละ 26.4 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด และดินส่วนใหญ่เป็นดินที่มีศักยภาพในการผลิตระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ดินที่ไม่เหมาะต่อการเกษตร ได้แก่ ดินชายฝั่งทะเล และดินที่มีหินโผล่อยู่ทั่วไปบริเวณพื้นที่ตอนล่างของจังหวัดแถบอำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอนาทวี

พื้นที่ลาดชัน มีการทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพดิน คือทำให้ง่ายต่อการถูกชะล้างและพังทลาย คุณภาพดินจึงเสื่อมโทรม เป็นอุปสรรคต่อการพลิกฟื้นคุณภาพดินให้ดีขึ้น

นอกจากนี้ พื้นที่บริเวณตอนบนของจังหวัด ซึ่งเป็นที่ราบและอยู่ใกล้ทะเล บางครั้งได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเล ทำให้น้ำเค็มท่วมถึงดินจึงเค็ม แต่ก็เป็นปัญหาที่ไม่รุนแรงนัก

3. แหล่งน้ำ แหล่งน้ำเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการอุปโภค-บริโภค และการทำการเกษตร สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น คือมีการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค โดยขาดแคลนมากในเขตพื้นที่ตอนบนของจังหวัด โดยเฉพาะอำเภอสิงหนคร อำเภอเมืองสงขลา และกิ่งอำเภอกระแจะสินธุ์ ส่วนในทางการเกษตร ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเพาะปลูก โครงการชลประทานที่มีอยู่ยังอยู่ในขอบเขตจำกัดและไม่ทั่วถึง ทำให้การผลิตในภาคการเกษตรต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก พื้นที่เกษตรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการชลประทานมากกว่าบริเวณอื่น ๆ ได้แก่ อำเภอระโนด และอำเภอรัตนภูมิ และพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์บ้างได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอนาทวี ส่วนอำเภออื่น ๆ เป็นบริเวณที่ไม่ได้รับและไม่ใช้พื้นที่โครงการชลประทาน

สำหรับแหล่งน้ำดิบที่จะนำมาผลิตน้ำประปานั้น ในจังหวัดสงขลา ยังขาดแคลนอยู่มาก

4. ป่าไม้ ทรัพยากรป่าไม้ได้ถูกทำลายไปมาก การทำลายป่าไม้จะส่งผลเสียต่อระบบนิเวศน์ได้ เช่น ทำให้ขาดแหล่งต้นน้ำลำธาร เกิดภาวะน้ำท่วมฉับพลัน เป็นต้น พื้นที่ป่าที่มี

การทำลายมาก ได้แก่ บริเวณอำเภอสะเตา อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย

ข. ปัญหาตามเศรษฐกิจ

พื้นฐานความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาผูกพันกับภาคการค้า-บริการ และอุตสาหกรรม มากกว่าภาคเกษตรกรรม แต่ภาคเกษตรกรรมก็ยังมีบทบาทสำคัญ ทั้งนี้เพราะผลิตผลสำคัญ เช่น ยางพารา สัตว์น้ำ แร่ดีบุก ฯลฯ เป็นวัตถุดิบที่จะถูกนำไปป้อนภาคอุตสาหกรรม จึงกล่าวได้ว่า โครงสร้างการผลิตทั้งสามยังพึ่งพิงกันอยู่ และจากการหาปัจจัยนำในการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ พบว่า อุตสาหกรรมจะเป็นตัวนำในการกระตุ้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจในอนาคตให้กับพื้นที่ ซึ่งจังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมสูง เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ อย่างไรก็ตาม ใดๆ สาขาการค้า บริการ ก็มีความสำคัญที่จะต้องพัฒนาด้วย พอดีสรุปปัญหาตามเศรษฐกิจได้ ดังนี้

1. อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตนำ การพัฒนาอุตสาหกรรมมีความสำคัญในแง่ของการสร้างงาน ผลิตสินค้าและบริการ สร้างความเจริญเติบโตตามเศรษฐกิจให้กับพื้นที่ จังหวัดสงขลา มีพื้นฐานโครงสร้างอุตสาหกรรมค่อนข้างดี มีความพร้อมที่จะพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบ โครงสร้างการบริการพื้นฐานที่จะเป็น ทุน ตลาดเพื่อการส่งออก และแรงงาน ถ้าหากมีการพัฒนาปัจจัยเพื่อการพัฒนาตามอย่างจริงจัง จะเป็นฐานผลักดันให้สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดมั่นคงยิ่งขึ้น ปัญหาที่มีผลกระทบต่อระดับการพัฒนาอุตสาหกรรม มีดังนี้

- ปัญหาปัจจัยการผลิตประเภทวัตถุดิบ มีปริมาณไม่แน่นอน ผันแปรตามฤดูกาล และคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน

- ปัญหาความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการผลิตยังไม่ได้มาตรฐาน ทำให้กระบวนการผลิตไม่ทันสมัย และไม่ประหยัดในทางเศรษฐกิจ

- ปัญหาปัจจัยอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานทางกายภาพ เช่น บริการไฟฟ้า ประปา ถนน ท่าเรือน้ำลึก เป็นต้น ยังต้องปรับปรุงให้ได้มาตรฐานและให้เพียงพอกับความต้องการ

- ปัญหาระดับนโยบาย การให้ความช่วยเหลือของรัฐที่ไม่แน่นอน และขาดความ

ต่อเนื่อง

2. การค้าและการบริการ ศูนย์กลางการค้า การบริการที่สำคัญอยู่ที่เทศบาลเมืองหาดใหญ่และเทศบาลเมืองสงขลา การขยายตัวด้านการค้า การบริการ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมีการแข่งขันกันตลอดเวลา ลักษณะการค้าจะเป็นการค้าระหว่างจังหวัด และการค้าระหว่างประเทศ

รายได้จากภาคการบริการส่วนใหญ่จะมาจากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งมีมูลค่าที่ไม่ค่อยแน่นอน เพราะมักจะมีปัญหาบางประการที่เป็นสิ่งที่คาดเดาไม่ได้ เช่น นโยบายการกีดกันนักท่องเที่ยวออกนอกประเทศ นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ ของต่างประเทศ เป็นต้น

3. เกษตรกรรม

ก) ผลผลิตตกต่ำ ผลผลิตหลักของจังหวัด คือ ยางพารา ข้าว และสัตว์น้ำ อัตราการขยายตัวของผลผลิตเหล่านี้อยู่ในเกณฑ์ไม่คึกคักและมีแนวโน้มที่ลดลง กล่าวคือ ยางพารา มีปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการผลิต ขาดแคลนยางพันธุ์ดีที่มีคุณภาพให้ผลผลิตต่อไร่สูง ส่วนข้าวนั้น เนื่องจากสมรรถนะดินและคุณภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ สำหรับการประมงนั้น มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดอุปกรณ์เทคนิคใหม่ ๆ ปริมาณสัตว์น้ำที่ลดลง ตลอดจนปัญหาเขตน่านน้ำการจับสัตว์น้ำที่ถูกจำกัดด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ

ข) โครงสร้างราคา โครงสร้างราคาของผลผลิตหลัก ล้วนแต่ถูกกำหนดราคาจากตลาดการค้าระหว่างประเทศ ทำให้ราคาผลผลิตมีความไม่แน่นอน มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เกษตรกรผู้ผลิตและผู้ค้าในประเทศขาดอำนาจต่อรอง ปัญหานี้ยังส่งผลกระทบต่อรายได้และฐานะของเกษตรกรผู้ผลิตด้วย

4. การท่องเที่ยว สงขลาเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวสูง มีปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ศิลป วัฒนธรรม ประเพณีที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่นิยมเข้ามาในพื้นที่มากได้แก่ ชาวมาเลเซีย และชาวสิงคโปร์ ปัญหาด้านการท่องเที่ยว พอจะสรุปได้ดังนี้

- ปัญหาขาดการพัฒนา ปรับปรุง ทรัพยากรท่องเที่ยว
- ปัญหาขาดการโฆษณา เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- ปัญหาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

5. เหมืองแร่ กิจการเหมืองแร่ ประสบปัญหาต่าง ๆ ที่พอจะสรุปได้ดังนี้

- การขาดเทคนิคและอุปกรณ์การผลิตใหม่ ๆ
- โครงสร้างราคาและปริมาณแร่ที่ผลิตถูกกำหนดโดยจากองค์กรระหว่างประเทศ
- การลักลอบนำแร่ออกนอกประเทศ ทำให้รัฐขาดรายได้จากภาคหลวงแร่ปีละจำนวนมาก

ค. ปัญหาด้านประชากร

1. อัตราเพิ่มของประชากรสูง จังหวัดสงขลามีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยต่อปีร้อยละ 2.3 ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยค่อนข้างสูงพื้นที่ที่มีการเพิ่มสูง ได้แก่อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอเมืองสงขลา ลักษณะการเพิ่มของประชากรเป็นการเพิ่มทั้งโดยธรรมชาติและโดยการย้ายถิ่น ในทั้งสองอำเภอดังกล่าวมีการเคลื่อนย้ายของประชากรเข้ามาในพื้นที่มากกว่าที่อื่น ทั้งนี้เป็นเพราะเป็นแหล่งงานสำคัญของจังหวัด การที่อัตราการเพิ่มของประชากรสูง โดยปราศจากการวางแผนด้านประชากรอย่างเหมาะสม จะมีผลต่อเนื่องให้เกิดปัญหาอื่นตามมา เช่น ความต้องการที่พักอาศัย การว่างงาน ความไม่เพียงพอของบริการพื้นฐานทางกายภาพ และสังคม เป็นต้น

2. การกระจายตัวประชากรไม่สม่ำเสมอ ลักษณะการกระจายตัวของประชากรในจังหวัดไม่สม่ำเสมอ มีการกระจุกตัวและหนาแน่นอยู่ในเขตชุมชนหลักของจังหวัด เช่น ตำบลหาดใหญ่ มีความหนาแน่นประชากรสูงถึง 5,827 คนต่อตารางกิโลเมตร ในขณะที่ตำบลที่มีประชากร

* เป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 กำหนดให้อัตราการเพิ่มประชากรเท่ากับร้อยละ 1.5

เบาบาง คือตำบลบาโหย มีความหนาแน่นประชากรเพียง 14 คนต่อตารางกิโลเมตร เท่านั้น การที่ประชากรมีการกระจายตัวอย่างไม่สม่ำเสมอเช่นนี้ บ่งถึงความแตกต่างของพื้นที่ที่มีปัจจัย ในการดึงดูดประชากรที่ได้เปรียบ และเสียเปรียบต่างกัน

ง. ปัญหาด้านโครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐานทางกายภาพและสังคม

1. การคมนาคมขนส่ง โครงข่ายการคมนาคมขนส่งของจังหวัดสงขลา สามารถ เชื่อมโยงกับกรุงเทพมหานคร จังหวัดอื่น ๆ และประเทศใกล้เคียงได้สะดวกทั้งทางรถยนต์ รถไฟ ทางน้ำ และทางอากาศ เส้นทางรถยนต์จะมีปัญหาบ้างตรงช่วงการติดต่อระหว่างอำเภอเมือง สงขลาไปยังฝั่งหัวเขาแดง ซึ่งต้องข้ามทะเลสาบสงขลาโดยใช้แพขนานยนต์ บริเวณนี้จะมีปัญหา การจราจรติดขัด เสียเวลา และเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย สำหรับการคมนาคมติดต่อภายในจังหวัด ระหว่างอำเภอต่าง ๆ นั้นมีความสะดวก ส่วนการคมนาคมภายในอำเภอในพื้นที่ชนบทมีปัญหาร่อง ถนนใช้การไม่ได้ในฤดูฝน และถนนยังไม่ทั่วถึง ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งพอจะสรุปได้ดังนี้

ก) เส้นทางคมนาคมระหว่างจังหวัดสงขลา กับพื้นที่ภายนอกอื่น ๆ ไม่สะดวก ในบางช่วง คือทางคานตอนเหนือของจังหวัด สภาพการติดต่อต้องใช้แพขนานยนต์เพื่อข้ามทะเลสาบ ทำให้ไม่สะดวกและไม่ปลอดภัยเท่าที่ควร

ข) ปัญหาการจราจรติดขัดในเมืองและการขาดแคลนสถานีจอดรถ ในเขต เทศบาลเมืองหาดใหญ่ ประสบปัญหาเกี่ยวกับการจราจรติดขัด ทั้งนี้เพราะเป็นศูนย์รวมความเจริญ คานต่าง ๆ จึงเป็นแหล่งกลางของการติดต่อ ทำให้มีปริมาณรถจำนวนมากในเขตชุมชน ส่วนเขต เทศบาลเมืองสงขลานั้นขาดแคลนสถานีจอดรถ ทำให้ต้องใช้พื้นที่ถนนเป็นที่จอดรถ ซึ่งก่อให้เกิด ปัญหาการจราจรติดขัด

ค) เส้นทางคมนาคมในพื้นที่ชนบท พบว่า ในเขตชนบททางไกลยังขาดแคลน ถนน สภาพถนนใช้ได้ไม่ทุกฤดูกาล ทำให้การคมนาคมติดต่อ และการขนส่งสินค้าเกษตรไม่สะดวก เท่าที่ควร

ง) เส้นทางรถไฟระหว่างชุมชนหาดใหญ่และชุมชนเมืองสงขลา ไม่ได้รับความ นิยมจากประชาชน เพราะมีการหันไปใช้เส้นทางรถยนต์ที่สะดวกและรวดเร็วกว่า ดังนั้น การ

รถไฟฟ้า จึงหยุดการเดินรถชั่วคราว

จ) ขาดแคลนท่าเรือน้ำลึก ท่าเรือน้ำลึกมีความสำคัญในการขนส่งสินค้าเข้า และออกจากพื้นที่ ปัจจุบันท่าเรือที่มีอยู่เป็นเพียงท่าเทียบเรือธรรมดาที่มีขีดความสามารถจำกัด ทำให้การขนส่งสินค้าต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก

2. ไฟฟ้า บริการไฟฟ้าเป็นบริการด้านสาธารณูปโภคที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับหน่วยการผลิตหนึ่ง ๆ ปัจจุบันความต้องการใช้ไฟฟ้าของจังหวัดอยู่ในเกณฑ์สูง และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวของอุตสาหกรรม ธุรกิจ การค้า และการบริการ รวมทั้งพื้นที่ชนบทที่ขาดแคลนไฟฟ้ามีจำนวนถึง 462 หมู่บ้าน พื้นที่ที่มีความต้องการใช้ไฟฟ้าสูงมาก ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอสะเดา ปัญหาด้านไฟฟ้าพอจะสรุปได้ดังนี้ คือ

ก) กระแสไฟฟ้าไม่สม่ำเสมอและดับบ่อย ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โรงงานอุตสาหกรรมในขณะที่ทำการผลิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตด้านอุตสาหกรรม

ข) การกระจายบริการไฟฟ้ายังไม่ทั่วถึง พื้นที่ชนบทยังขาดแคลนอยู่

3. ประปา บริการประปาของจังหวัดสงขลา สามารถให้บริการเพียงเฉพาะในเขตเทศบาลและสุขาภิบาลบางแห่งเท่านั้น คือเขตเทศบาลเมืองสงขลา เทศบาลเมืองหาดใหญ่ เทศบาลตำบลสะเดา สุขาภิบาลพังลา และสุขาภิบาลกำแพงเพชร ส่วนพื้นที่รอบนอกยังขาดแคลน จึงต้องอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของประชาชน ปัญหาด้านการประปา สรุปได้ดังนี้

ก) การบริการที่ไม่ทั่วถึงในเขตพื้นที่ที่มีความต้องการใช้น้ำประปา

ข) กำลังความสามารถของการผลิตน้ำประปา ผลิตน้ำประปาได้ไม่เพียงพอ กับความต้องการ เนื่องมาจากการขาดแคลนแหล่งน้ำดิบ

4. การสื่อสารและโทรคมนาคม ปัญหาสำคัญด้านบริการการสื่อสารและโทรคมนาคม ได้แก่ความไม่เพียงพอของบริการทั้งในเขตพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่ชนบท จะเห็นได้ว่า โทรศัพท์

มีโครงข่ายการให้บริการเฉพาะเขตเทศบาลเมืองสงขลา เทศบาลเมืองหาดใหญ่ เทศบาลตำบล สะเดา และสุขาภิบาลพังงาเท่านั้น ในปัจจุบันอุปสงค์ (Demand) ในด้านนี้ยังคงเพิ่มมากขึ้น พื้นที่ที่มีอุปสงค์มากได้แก่ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ ความไม่เพียงพอของการบริการ จะส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ของเมือง คือจะทำหน้าที่ของการเป็นเมืองหลักและศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้ไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ส่วนการขาดแคลนบริการในพื้นที่ชนบท จะส่งผลกระทบต่อระดับการพัฒนา และมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชากรในพื้นที่

5. การศึกษา ลักษณะปัญหาด้านการศึกษาที่พบในพื้นที่ คือคุณภาพการศึกษาในบางพื้นที่ไม่ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะบรรดาโรงเรียนสอนอิสลาม นอกจากนี้ได้แก่ ปัญหาการไม่กระจายของบุคลากรทางการศึกษา

6. การสาธารณสุข การให้บริการด้านสาธารณสุขในจังหวัดสงขลา มีปัญหาสำคัญ ๆ คือ การขาดแคลนสถานบริการ และบุคลากรทางสาธารณสุขในเขตพื้นที่ชนบท

7. การรักษาความปลอดภัย* ปัญหาสำคัญของการรักษาความปลอดภัยให้แก่ชุมชน คือ การที่เจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ชุมชนซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่มาก จะมีกิจกรรมต่าง ๆ มาก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในสัดส่วนที่สูงกว่าในเขตพื้นที่ชนบท

จ. ปัญหาเกี่ยวกับระบบชุมชน

จากการศึกษา วิเคราะห์ พบว่า ระบบชุมชนในจังหวัดสงขลา มีปัญหาด้านความบกพร่องของการกระจายบริการไปยังพื้นที่ชนบทโดยรอบ กล่าวคือ ระบบชุมชนที่ขาดความสมดุล มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยมีศูนย์กลางชุมชนขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ศูนย์กลางชุมชนขนาดกลางขาดหายไป ทำให้การทำหน้าที่ของศูนย์กลางขาดความเชื่อมโยงและมีได้กระจายการบริการให้กับพื้นที่โดยรอบได้อย่างแท้จริง

* มาตรฐานของกรมตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจ 1 นาย : ประชากร 700 คน

จ. ปัญหาการขาดการวางแผนการใช้ที่ดินในเมือง

ในเขตชุมชนเมืองที่มีลักษณะการเติบโตอย่างรวดเร็ว เช่น เทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองสงขลา ประกอบกับการเร่งพัฒนาให้เป็นเมืองหลักของภาคใต้ ทำให้เมืองมีการเติบโตมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันยังไม่มีแผนการใช้ที่ดินที่บังคับในพื้นที่อย่างจริงจัง ทำให้การใช้ที่ดินในเมืองสับสนและไม่คุ้มค่าประโยชน์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาของเมืองขึ้น เช่น ปัญหายานกิจกรรมการใช้ที่ดินที่รบกวนซึ่งกันและกัน ปัญหาการจราจร ปัญหาแหล่งชุมชนแออัด ฯลฯ

นอกจากนี้ ในบางพื้นที่ซึ่งเป็นเขตชุมชนที่มีแนวโน้มการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว นั้น ถ้าหากมิได้มีการวางแผนการใช้ที่ดินเพื่อรองรับความเจริญที่จะมีขึ้น จะทำให้เกิดผลเสียต่อระบบของเมือง พื้นที่ดังกล่าวได้แก่ บริเวณที่จะมีการก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก และชุมชนแถบชายแดนที่อำเภอสะเตกา เป็นต้น

สภาพปัญหาระดับท้องถิ่น

ในการพิจารณาปัญหาระดับท้องถิ่นในที่นี้ เป็นการพิจารณาปัญหาในพื้นที่ชนบทระดับตำบล ซึ่งทำให้ทราบถึงปัญหาเฉพาะหน้าที่ท้องถิ่นประสบอยู่ ในการกำหนดปัญหาระดับนี้มาจากข้อคิดเห็นของตัวแทนประชาชน และข้าราชการที่ปฏิบัติงานอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรตำบล พัฒนาการตำบล ฯลฯ จากการประมวลปัญหาและขนาดพื้นที่ที่ประสบ (ตารางที่ 6.1) พบว่า ปัญหาเร่งด่วน และสำคัญ คือการขาดแคลนเส้นทางคมนาคม การขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร การขาดแคลนน้ำเพื่อการบริโภค-อุปโภค รองลงมาได้แก่ ปัญหาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาเกี่ยวกับราคาและตลาดของผลผลิตไม่แน่นอน และอื่น ๆ

ปัญหาส่วนใหญ่ของพื้นที่ชนบท มักจะเกี่ยวข้องกับการผลิตซึ่งจะส่งผลกระทบต่อฐานะรายได้ และความเป็นอยู่ของประชากร ในบางปัญหาเป็นปัญหาพื้นฐานที่สามารถแก้ไขได้ในระดับจังหวัด และปฏิบัติได้โดยทันที แต่จะเป็นการแก้ปัญหเฉพาะหน้าเท่านั้น เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร การขาดแคลนไฟฟ้า น้ำท่วม การขาดถนน เป็นต้น จังหวัดจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะเวลาสั้น ๆ แต่เมื่อพิจารณาปัญหาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบจะพบว่า มีบางปัญหาที่

ตาราง 6.1 ปัญหาระดับท้องถิ่น

ปัญหา	ค่าน้ำหนัก*	ขนาดพื้นที่ที่ประสบปัญหา (จำนวนตำบล)
1. ขาดน้ำเพื่อการเกษตร	3	57
2. คุณภาพดินต่ำ	3	6
3. ขาดเส้นทางคมนาคม	3	89
4. ขาดแคลนไฟฟ้า	2	9
5. ขาดน้ำเพื่อการบริโภค-อุปโภค	3	53
6. การว่างงาน	2	36
7. ตลาดและราคาผลผลิตตกต่ำ	3	34
8. ผลผลิตต่ำ	3	46
9. บริการสาธารณสุขไม่ทั่วถึง	2	63
10. บริการการศึกษากระจายไม่ทั่วถึง และคุณภาพต่ำ	2	42
11. ความมั่นคงปลอดภัยของชุมชน	1	24
12. ปัญหาด้านการประมง	1	6
13. น้ำท่วม	1	12

* มาจากระดับความรุนแรงของปัญหาโดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ รุนแรงมาก ปานกลาง และน้อย ซึ่งให้ค่าคะแนน 3, 2 และ 1 ตามลำดับ (การให้ค่าน้ำหนักนี้ให้โดยประชาชนและข้าราชการในพื้นที่)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีรากฐานมาจากปัจจัยอันเป็นปัจจัยภายนอก เช่น ปัญหาเกี่ยวกับตลาดและราคาผลผลิตตกต่ำ ปริมาณผลผลิตต่ำ ปัญหาการกระจายไม่ทั่วถึงของบริการทางสังคม เป็นต้น ในการแก้ไขจึงต้องพิจารณาสาเหตุและขีดความสามารถในการแก้ปัญหาว่าควรจะเป็นในระดับใด

สภาพปัญหาระดับนโยบาย

แม้ว่าจังหวัดจะมีศักยภาพสูงในการพัฒนาทั้งในระดับภาคและระดับจังหวัด แต่ในพื้นที่ ยังมีได้มีการพัฒนา ผสมผสานการใช้ประโยชน์จากศักยภาพอย่างเต็มที่อันเนื่องมาจากเงื่อนไขที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อการพัฒนา โดยที่ปัญหาหลักสำคัญบางประการเกี่ยวข้องกับระดับชาติหรือระดับนโยบาย ปัญหาหลักสำคัญ ๆ พอจะบ่งชี้ได้ดังนี้

1. ข้อจำกัดของทรัพยากร ทรัพยากรพื้นฐานของจังหวัด ได้แก่ สัตว์น้ำ แร่ที่บุก ทรัพยากรท่องเที่ยว ฯลฯ ทรัพยากรดังกล่าวมีจำกัดและมีแนวโน้มที่ลดลงโดยตลอด และทรัพยากรบางชนิดมีคุณภาพต่ำ ซึ่งข้อจำกัดต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการผลิต ดังจะเห็นได้จากการผลิตข้าว และยางพารา เกี่ยวข้องกับคุณภาพดิน สมรรถนะดิน ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงคุณภาพดิน การปรับปรุงพันธุ์พืชและการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพดิน เป็นต้น

2. การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ไม่มีประสิทธิภาพและไม่ประหยัด เช่น การทำลายป่า การจับสัตว์น้ำเกินขนาด (Over Catching) นำไปสู่การสูญเสียในทางเศรษฐกิจในระยะยาว นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรที่มีได้นำมาใช้พัฒนาในทางให้เกิดผลตอบแทนในทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะแร่ธาตุ เช่น ทรายแก้ว เป็นต้น

3. โครงสร้างราคาของผลผลิตมีความไม่แน่นอน ผลผลิตภาคการเกษตรที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดนั้น เป็นสินค้าที่ผูกพันกับตลาดการค้าต่างประเทศ ทำให้ผลผลิตมีราคาไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดราคาจากตลาดโลก ลักษณะเช่นนี้ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตในจังหวัด

4. การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะสาขา ทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบการผลิตในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม สภาพการขาดแคลนนี้เป็นการขาดทั้งแรงงานที่มีฝีมือและแรงงานระดับสมอง ปัญหาดังกล่าวนี้นี้เป็นหน้าที่ของสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่

จะผลิตบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ดังนั้นจึงต้องพิจารณาระบบหลักสูตรการเรียนการสอน ให้สามารถตอบสนองความต้องการได้เต็มที่

5. ความแตกต่างอย่างไม่ได้สัดส่วนของการพัฒนาพื้นที่ การที่รัฐมุ่งพัฒนา จัดสรร โครงสร้างการบริการพื้นฐานทางกายภาพและสังคมในบางพื้นที่ ทำให้เกิดความได้เปรียบ - เสียเปรียบของพื้นที่ในด้านของการเป็นแหล่งที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลให้ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนจำนวนประชากรจำนวนมากกระจุกตัวในพื้นที่ที่มีความ ได้เปรียบนั้น ซึ่งจัดเป็นการพัฒนาที่ไม่สมดุลย์

6. รูปแบบการผลิตที่ไม่ทันสมัย มีได้นำวัตถุดิบที่มีอยู่มาแปรรูปเพื่อการส่งออก

7. การขาดเงินทุนในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการบริการ จะเห็นได้จากการที่สถาบันการเงินไม่กระจายอำนาจเกี่ยวกับการตัดสินใจปล่อยเงินสินเชื่อเท่า ใดนัก การอนุมัติโครงการยังขึ้นอยู่กับสำนักงานใหญ่ที่อยู่ในส่วนกลาง

8. รายได้ของท้องถิ่นมีจำกัด ทั้งนี้พิจารณาฐานะการคลังของท้องถิ่น พบว่า รูปการ ปกครองท้องถิ่นแบบสุขาภิบาลส่วนใหญ่มีฐานะไม่มั่นคง มีการจัดเก็บภาษีได้น้อย ต้องพึ่งพิงเงินอุด หนุนจากรัฐบาลกลาง สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ท้องถิ่นขาดแคลนเงินทุนเพื่อการพัฒนา ส่วนรูป การปกครองท้องถิ่นที่เป็นเทศบาล แม้จะสามารถเก็บภาษีได้ปีละมาก ๆ ก็ตาม แต่ในการลงทุน เพื่อพัฒนาสามารถทำได้ในขอบเขตที่จำกัด ต้องขออนุมัติจากกระทรวงมหาดไทย ซึ่งก่อให้เกิด ความล่าช้า และทำให้ท้องถิ่นไม่เป็นอิสระ ไม่สามารถจัดสรรการบริการให้ท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

9. ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ที่ผ่านมาเป็นผลมาจากบทบาทที่แน่นอน ชัดเจนของศูนย์กลางชุมชนหลักของจังหวัด ได้แก่ เทศบาลเมืองสงขลา เทศบาลเมืองหาดใหญ่ และชุมชนชายแดน กล่าวคือ เทศบาลเมืองสงขลาเป็นศูนย์กลางของการบริหาร การปกครอง การศึกษาของภาคและจังหวัด มีสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การพัฒนาเพื่อพักอาศัย การท่องเที่ยว และมีที่ตั้งที่เหมาะสมในการเป็นเมืองท่าเพื่อการคมนาคมขนส่งทางน้ำที่สามารถติดต่อกับต่างประเทศ ส่วนเทศบาลเมืองหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการค้า ธุรกิจ การขนส่ง การจ้างแรงงานที่สำคัญของภาค

และจังหวัด สำหรับชุมชนชายแดนในเขตอำเภอสะเดาะ เป็นศูนย์กลางธุรกิจ การค้ากับประเทศ
กุกา คือประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ชุมชนดังกล่าว มีลักษณะการเติบโตอย่างรวดเร็ว มีการใช้ที่ดินในเมืองเพื่อกิจกรรม
หลายประเภท เพื่อเป็นการจัดระเบียบการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของเมือง จึงเป็น
หน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องจัดวางผังเมืองของเทศบาลเมืองสงขลา เทศบาลเมือง
หาดใหญ่ และชุมชนชายแดน ให้สอดคล้องกับการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

จากการตรวจสอบสภาพปัญหาระดับต่าง ๆ กันดังได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า
สภาพปัญหาโดยทั่วไปซึ่งเป็นผลมาจากการศึกษาพื้นที่ทั้งหมด สภาพปัญหาระดับท้องถิ่น และสภาพ
ปัญหาระดับนโยบาย ซึ่งเป็นผลมาจากการกำหนดปัญหาของบุคคลในพื้นที่ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่มี
ความสัมพันธ์และสอดคล้องกันมาก ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัญหา
ในส่วนรวมได้ ดังที่จะกล่าวต่อไป

โครงสร้างปัญหา

โครงสร้างปัญหา (แผนภูมิ 6.1) ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาต่าง ๆ
ในพื้นที่ ทุกปัญหาจะเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันและเชื่อมโยงเป็นวงจรของปัญหา การจะแก้ไข
ต้องทำลายวงจรดังกล่าว ซึ่งต้องแก้ไขโดยทั้งภาครัฐและเอกชน บทบาทของรัฐฯ จะทำได้คือ
แก้ไขปัญหาค่าความไม่เสมอภาคของการกระจายบริการพื้นฐานทางกายภาพและสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ
เติบโตช้า อันเนื่องมาจากการผลิตในค่านอุตสาหกรรม การเกษตร และการบริการมีน้อย ปัญหา
การขาดการวางแผนด้านประชากร ปัญหาโครงสร้างการตลาด ปัญหาการพัฒนาทรัพยากร ปัญหา
การรักษาความปลอดภัยของชุมชน ฯลฯ เมื่อรัฐฯ เข้าแก้ไขแล้ว จะช่วยให้พื้นที่ที่มีความพร้อม มี
ความสามารถที่จะรองรับการพัฒนาได้ดี ส่วนเอกชนควรเข้ามาเสริมในด้านของการลงทุนในค่าน
อุตสาหกรรม การเกษตร การบริการ ตลอดจนการให้ความร่วมมือกับภาครัฐฯ ในเรื่องของการ
พิจารณาแก้ไขปัญหาระดับนโยบาย โดยเฉพาะปัญหาโครงสร้างราคาผลผลิตที่ไม่แน่นอน

แนวความคิดและยุทธวิธีในการพัฒนา

การที่โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจังหวัดในอนาคต มีสาขาอุตสาหกรรมเป็นสาขานำที่มีบทบาทสำคัญ โดยเป็นสาขาการผลิตที่สามารถเหนี่ยวนำให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่และพื้นที่ต่อเนื่อง และสามารถรองรับแรงงานได้ดี นอกจากนั้นการที่พื้นที่ที่มีวัตถุดิบที่มาจากสาขาเกษตร ซึ่งใช้ป้อนการผลิตในภาคอุตสาหกรรม อีกทั้งภาคการค้า บริการ เป็นสาขาการผลิตที่สนับสนุนการผลิตของสาขาอุตสาหกรรม ในการพัฒนาจังหวัดสงขลา จึงควรเน้นพัฒนาสาขาอุตสาหกรรมให้เติบโตขึ้นมากที่สุด เพื่อผลในเชิงกระตุ้นการผลิตสาขาอื่น ๆ อุตสาหกรรมที่พัฒนาควรจะเป็นอุตสาหกรรมเกษตร การค้าเพื่อการส่งออก และการบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

จากข้อจำกัด สภาพปัญหา โครงสร้างปัญหาของจังหวัดทั้งในพื้นที่ที่เป็นปัญหาระดับท้องถิ่น และระดับนโยบาย เพื่อเป็นการแก้ปัญหา และวางแผนป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในการวางแผนพัฒนาจังหวัดมีแนวความคิดและยุทธวิธีในการพัฒนา โดยกำหนดแนวความคิดพื้นฐาน 5 ประการ คือ

1. การส่งเสริมการพึ่งตนเอง เป็นการเน้นการพึ่งตนเองในทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งในที่สุดจะส่งผลด้วยการนำไปสู่การพึ่งพาตนเองในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 การมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ มีความเจริญเติบโตในพื้นที่ที่เกิดจากการลงทุนพัฒนาโดยใช้ทรัพยากรในพื้นที่เป็นสำคัญ
 - 1.2 การมีผลผลิตที่เพียงพอต่อการบริโภคของประชากรในพื้นที่และการส่งออก
 - 1.3 มีขนาดประชากรที่เหมาะสมกับกำลังการผลิตในพื้นที่
 - 1.4 มีโครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐานทางกายภาพและสังคม ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชากรในพื้นที่
2. เน้นบทบาทของการเป็นเมืองหลัก (Growth Pole) ที่เป็นขั้วความเจริญ

ที่ทำหน้าที่ในการกระจายความเจริญ การบริการต่าง ๆ ให้แก่พื้นที่ใต้เขตอิทธิพล และพื้นที่โดยรอบภายในจังหวัด

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ชนบทที่ล้าหลัง โดยพยายามยกระดับรายได้ของประชากรในเขตพื้นที่ยากจนให้สูงขึ้น ด้วยการเพิ่มผลิตในพื้นที่ จัดสรรการบริการพื้นฐานทางกายภาพและสังคม เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต และเป็นการเปิดโอกาสให้พื้นที่ชนบทยากจนสามารถรับบริการในลักษณะที่เท่าเทียมกับพื้นที่อื่น ๆ ของจังหวัด อันเป็นการก่อให้เกิดการเติบโตอย่างเสมอภาค (Balance Growth)

4. ปรับปรุงโครงสร้างบริการพื้นฐานทางด้านกายภาพและสังคม โครงสร้างบริการพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา ดังนั้น จึงเสนอให้ปรับปรุงโครงสร้างบริการพื้นฐานในพื้นที่เมืองและพื้นที่เป้าหมาย

5. เน้นนโยบายการพัฒนาระดับชาติใหม่มีความสอดคล้อง และเอื้ออำนวยสามารถแก้ไขปัญหาสำคัญของพื้นที่ เช่น นโยบายเกี่ยวกับโครงสร้างภาษี นโยบายการพัฒนาคำนวณอุตสาหกรรม นโยบายเกี่ยวกับการส่งออก เป็นต้น

นโยบายและ เป้าหมายของการพัฒนาจังหวัดสงขลา ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาลึกของจังหวัดในปัจจุบันและอนาคต โดยให้สามารถสนองตอบแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม แผนพัฒนาภาคใต้ และสามารถกำหนดบทบาทและทิศทางการพัฒนาจังหวัดในอนาคต จึงกำหนดนโยบายหลักเพื่อการพัฒนา ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาลึกในพื้นที่ โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจหลักของจังหวัด ซึ่งควรประกอบด้วย

- การวางแผนการใช้ที่ดินทั้งในเมืองและชนบทให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
- ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้าและการบริการ
- พัฒนา ปรับปรุง โครงสร้างการบริการพื้นฐานทางกายภาพและสังคม

2. การเน้นบทบาทหลักของจังหวัดและเมือง โดยส่งเสริมการทำหน้าที่ของการเป็น ศูนย์กลางที่จะกระจายความเจริญไปยังพื้นที่อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทหลักดังกล่าว จะ พิจารณาใน 3 ลักษณะ คือ

- บทบาทของจังหวัดที่มีต่อภูมิภาค ให้จังหวัดทำหน้าที่ของการเป็นเมืองหลักที่จะ กระจายความเจริญทางเศรษฐกิจให้กับพื้นที่ใต้เขตอิทธิพล
- บทบาทของเมืองที่มีต่อจังหวัด ให้เมืองหรือศูนย์กลางชุมชนหลักของจังหวัด ทำ หน้าที่กระจายความเจริญให้กับศูนย์กลางชุมชนรองและพื้นที่โดยรอบ
- บทบาทของศูนย์กลางชุมชนรอง ศูนย์กลางชุมชนขนาดกลางที่ทำหน้าที่ของการ กระจายการให้บริการให้แก่พื้นที่ชนบทโดยรอบ

3. การบริหาร พัฒนา ทรัพยากรในพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่

- การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เพื่อให้ผลตอบแทนในทางเศรษฐกิจให้คุ้ม ประโยชน์มากที่สุด โดยเฉพาะทรัพยากรท่องเที่ยว และทรัพยากรแร่ธาตุ
- การพัฒนา ที่ส่งเสริมหลักการนำทรัพยากรที่ใช้แล้วมาใช้ประโยชน์ใหม่
- การพัฒนาต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสภาพแวดล้อม

4. การจัดการให้ประชากรในจังหวัดมีโอกาสได้รับผลตอบแทนแห่งการพัฒนาทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคม และการบริการได้อย่างเสมอภาคและทั่วถึง ทั้งนี้ เพื่อลดความแตกต่างของ เมืองกับชนบท และเป็นการยกระดับการพัฒนาพื้นที่ชนบทยากจนที่ล้าหลัง

5. ยกระดับรายได้ มาตรฐานความเป็นอยู่ และคุณภาพประชากร ได้แก่

- การวางแผน กำหนดขนาดประชากรที่เหมาะสมกับพื้นที่ โดยใช้มาตรการที่ เหมาะสม
- ปรับนโยบายการพัฒนาค้นการศึกษา เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากร สาขาต่าง ๆ ซึ่งเป็นการยกระดับ หรือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยตรง
- พัฒนาค้นสาธารณสุข เพื่อส่งเสริมสุขภาพ อนามัย ที่ดีของประชากร

- คุ้มครอง ให้ความปลอดภัยแก่ชีวิต ทรัพย์สิน ของประชากรในพื้นที่

6. นโยบายและเป้าหมายอื่น ๆ เช่น

- การส่งเสริมให้องค์กรภาคเอกชนให้ความร่วมมือในการพัฒนา โดยเฉพาะการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจ การค้าต่าง ๆ

- การเน้นบทบาท ความช่วยเหลือของรัฐที่มีต่อจังหวัด ให้สอดคล้องตรงกับความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น เช่น นโยบายการจัดเก็บภาษี การปรับปรุงโครงสร้าง ฐานะการคลังของท้องถิ่น เป็นต้น

แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนา

แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนา ส่วนใหญ่เป็นแนวทางที่เน้นแก้ปัญหาหลักในจังหวัดสงขลา จากการศึกษาพบว่า ปัญหาในพื้นที่ที่มีความสำคัญและควรจะมีการแก้ไข คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเรื่องระดับการพัฒนาอุตสาหกรรม ปัญหาดังกล่าวมีความเกี่ยวพันกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ จะเห็นได้จากการที่การพัฒนาอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงกับระบบการผลิตในทางเกษตร ในขณะที่ระบบการผลิตเชื่อมโยงกับปัจจัยด้านการผลิต (เช่น คุณภาพดิน แหล่งน้ำ การชลประทาน) นอกจากนี้เมือง หรือศูนย์กลางชุมชนมีบทบาทของการเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงของภาคธุรกิจ การค้า บริการ อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม จึงกล่าวได้ว่า ทุกปัจจัยมีความเกี่ยวพันเป็นลูกโซ่ที่จะต้องเริ่มและแก้ไขไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่เป็นไปอย่างเป็นระบบ มีความสอดคล้องต่อกัน

แนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนานี้ คำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่และความเป็นไปได้สูงสุดของการพัฒนา ซึ่งผลที่คาดหวัง คือ จังหวัดสงขลาจะเป็นจังหวัดที่มีระดับการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์สูงสุดพื้นที่หนึ่งของภาคใต้ โดยมีบทบาทในระดับภาค คือ

1. เป็นศูนย์การพัฒนาเศรษฐกิจหลักของภาค มีลักษณะของการเป็นขั้วความเจริญหลัก (Growth pole) ในภูมิภาคที่จะเหนี่ยวนำให้เกิดความเจริญขึ้นในเมืองรอง และเมืองอื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้เขตอิทธิพล

2. เป็นพื้นที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมของภาค เป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานคร จังหวัดในภาคใต้ และประเทศมาเลเซีย มีเส้นทางรถไฟติดต่อกับภูมิภาคดังกล่าวได้โดยสะดวกทุกทาง และในอนาคตบทบาทของการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมยังคงมีความสำคัญอยู่

3. เป็นศูนย์กลางการศึกษา การบริหาร การปกครอง มีบทบาทที่เปรียบเสมือนเมืองหลวงของภาค

บทบาทในระดับจังหวัด คือ

1. เป็นศูนย์เศรษฐกิจก้าวหน้า โดยมีชุมชนหลัก คือ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองสงขลา ทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมความเจริญด้านต่าง ๆ มีความพร้อมของการเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรม ศูนย์การค้า ธุรกิจ บริการ และทำหน้าที่ให้บริการด้านต่าง ๆ ต่อพื้นที่โดยรอบ

2. มีการยกระดับการพัฒนาพื้นที่ชนบท ยกกระดับความเป็นอยู่คุณภาพชีวิต และมาตรฐานการดำรงชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อมิให้แตกต่างจากพื้นที่เมืองมากเกินไป

3. บทบาทของการเป็นพื้นที่อิสระ พึ่งพาตนเองได้ดี โดยไม่ต้องไปอิงภูมิภาคที่เติบโตกว่า ทั้งนี้จะต้องมีการผสมผสานการใช้ประโยชน์ศักยภาพที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้การพัฒนาจังหวัดดำเนินการเป็นไปตามแนวความคิด นโยบาย และเป้าหมายที่วางไว้ ควรจะดำเนินการตามแนวทางการพัฒนา ดังนี้

แนวทางการพัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ในอนาคตต้องมุ่งเน้นการพัฒนาสาขาอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการเกษตรกรรม โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกษตร ทั้งนี้เพราะเป็นการสร้างความเชื่อมโยงของสาขาการผลิตที่จะทำให้ระบบอุตสาหกรรมมีความมั่นคงขึ้น อุตสาหกรรมเกษตรที่อาศัยวัตถุดิบในพื้นที่จะมีความได้เปรียบในเชิงผลิต เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นของประเทศ ขณะเดียวกันต้องเร่งรัดพัฒนาสาขาบริการ และการค้า โดยเน้นการพัฒนาธุรกิจ การพัฒนาธุรกิจการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการส่งออก เพราะเป็นสาขาที่สามารถทำรายได้ และขยายฐานการจ้างงานให้กับจังหวัด โดยอาศัยมาตรการต่าง ๆ ดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรม โครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา สาขาเกษตรกรรม

เป็นฐานการผลิตสำคัญสาขาหนึ่ง แม้วามูลค่าของสาขานี้จะมีแนวโน้มลดลงก็ตาม แต่ก็ยังมีมูลค่าสูงอยู่ จึงมีฐานะเป็นฐานเศรษฐกิจหลัก ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาด้านเกษตร ควรมีแนวทาง คือ เน้นการพัฒนาการเกษตร โดยการปรับโครงสร้างการผลิตให้มีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยให้สูงขึ้น โดยเฉพาะบรรดาพืชเศรษฐกิจหลัก คือ ยางพารา และข้าว ขณะเดียวกันให้ส่งเสริมการปลูกพืชชนิดอื่นเพื่อขยายฐานการผลิตให้กว้างขึ้น และส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในบริเวณชายฝั่งทะเล พื้นที่เป้าหมายของการพัฒนา ได้แก่

- บริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตสูง เหมาะต่อการปลูกข้าว ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบทางตอนบนของจังหวัด ในเขตอำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ กิ่งอำเภอกระแสสินธุ์ และอำเภอเมืองสงขลา ควรจะมีการนำพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมและให้ผลผลิตสูงมาปลูกแทน และจัดให้มีการชลประทานเพื่อการเกษตรอย่างทั่วถึงในบริเวณนี้ อีกทั้งส่งเสริมให้มีการปลูกพืชตระกูลถั่ว เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

- บริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพในการผลิตปานกลาง เหมาะต่อการปลูกยางพารา ซึ่งเป็นแหล่งปลูกยางสำคัญของจังหวัด ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอรัตนบุรี อำเภอสะเตกา อำเภอเทพา อำเภอนาทวี ควรจะได้มีการปลูกทดแทนด้วยพันธุ์ที่ดีที่ทนทาน และให้ผลผลิตสูง

- ส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจใหม่ เช่น ปาล์มน้ำมัน มะม่วงหิมพานต์ กาแฟ ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม (ซึ่งจะต้องมีการศึกษาในชั้นรายละเอียด)

- ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการประมงชายฝั่ง ในแถบบริเวณชายฝั่งทะเลตลอดแนวของจังหวัด ซึ่งเป็นพื้นที่ทำการประมงอยู่แต่เดิมแล้ว

- ขยายสินเชื่อเพื่อการเกษตรให้มากขึ้น

- เร่งพัฒนาการตลาดของสินค้าเกษตร โดยส่งเสริมระบบตลาดกลางท้องถิ่น ปรับนโยบายตลาดการค้าระหว่างประเทศให้มีความโปร่งใสมากขึ้น

2. สาขาอุตสาหกรรม ระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดสงขลายังค่อนข้างต่ำและไม่พัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งควรจะได้มีการกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

ก) พัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการเกษตร ทั้งนี้เพราะจังหวัดสงขลามีผลผลิตในทางการเกษตร ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมได้อย่างดี เช่น ยางพารา ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ แร่ธาตุ ฯลฯ โรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวจะอาศัยวัตถุดิบจากพื้นที่ในจังหวัดและพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงได้โดยสะดวก ซึ่งทำให้การผลิตสาขาเกษตรและอุตสาหกรรมมีความเชื่อมโยงกัน

ข) ควรมีการปรับโครงสร้างการผลิตสาขาอุตสาหกรรม โดยการผลิตผลผลิตทางอุตสาหกรรมแบบสำเร็จรูปแทนผลผลิตแบบกึ่งสำเร็จรูปที่ทำกันอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดระบบอุตสาหกรรมที่มีเสถียรภาพ และมูลค่าเพิ่มตกอยู่กับจังหวัดให้มากที่สุด ผลผลิตอุตสาหกรรมแบบสำเร็จรูปที่น่าจะมีโอกาสเป็นไปได้มากที่สุด ได้แก่ อุตสาหกรรมเกี่ยวกับยางพาราซึ่งอาจผลิตเป็นยางรถยนต์ พลาสติก วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ หรืออุตสาหกรรมเกี่ยวกับกระจกและแก้ว โดยอาศัยทรายแก้วเป็นวัตถุดิบ อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมลักษณะดังกล่าว คาดว่าต้องเป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ใช้เงินทุนในการดำเนินการสูง

ค) ส่งเสริมให้มีการใช้วัตถุดิบให้เป็นประโยชน์สูงสุดในด้านอุตสาหกรรม เช่น ไมยางพารา สามารถนำไปแปรรูปและผลิตเป็นเครื่องเฟอร์นิเจอร์

ง) กำหนดเขตอุตสาหกรรมหลัก เพื่อให้เกิด Economy of Scale ในการลงทุนด้านโครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐานทางกายภาพ

จ) รัฐบาล ควรจะได้มีการวางแผนการพัฒนาอุตสาหกรรมระยะยาว ซึ่งแผนดังกล่าวจะครอบคลุมถึงขอบเขตความช่วยเหลือในด้านเงินทุน วิชาการ การตลาด ฯลฯ

ฉ) จัดสร้าง ลงทุนเพื่อการพัฒนาบริการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะท่าเรือน้ำลึก

3. สาขาการค้าและบริการ กำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

ก) ส่งเสริม และพัฒนาอุตสาหกรรมบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร และสถานบริการบันเทิงต่าง ๆ โดยเฉพาะในเขตอำเภอหาดใหญ่

ข) ขยายสินเชื่อเพื่อการลงทุนด้านการค้าและการบริการ

ค) สนับสนุนการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการบริการพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการตลาด เช่น โกดัง คลังสินค้า ighthouse

ง) ปรับปรุงระบบข่าวสารด้านการตลาดให้มีประสิทธิภาพและทั่วถึง

4. การพัฒนาทรัพยากร สามารถจะพิจารณากำหนดแนวทางการพัฒนาทรัพยากรต่าง ๆ ดังนี้

ก) ทรัพยากรดิน ควรจะมีการศึกษาข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับดินพร้อมกันกำหนด หรือส่งเสริมการใช้พื้นที่ให้ถูกต้องเหมาะสมกับหลักวิชาการ โดยให้หน่วยงานทางราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร ศึกษารายละเอียดและวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสมรรถนะดินและคุณภาพดิน

ข) ทรัพยากรแหล่งน้ำ แหล่งน้ำเป็นทรัพยากรที่ให้คุณค่าและประโยชน์ในหลายด้าน เช่น การชลประทาน การท่องเที่ยว การประมง การประปา การคมนาคมขนส่ง ฯลฯ ในการพัฒนาแหล่งน้ำ ควรกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้คือ

1) พัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติในหมู่บ้านและตำบลที่ขาดแคลนน้ำ ซึ่งได้แก่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ อำเภอเมืองสงขลา และกิ่งอำเภอกระแสดิน

2) สร้างที่กักเก็บน้ำขนาดใหญ่ เพื่อใช้ในการผลิตน้ำประปา อาจจะก่อสร้างในรูปของโครงการอ่างเก็บน้ำ โดยกำหนดจุดหรือตำแหน่งพื้นที่ที่เหมาะสม และจากศึกษาความเหมาะสมของโครงการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา พบว่า ควรจะก่อสร้างอ่างเก็บน้ำบริเวณอำเภอสะเดา อำเภอหาดใหญ่ และอำเภอรัตนบุรี ซึ่งอยู่ใกล้แหล่งต้นน้ำ (แผนที่ 6.3)

3) ศึกษาและเตรียมแผนแก้ไขการเปลี่ยนแปลงทางนิเวศน์วิทยอันสืบเนื่องมาจากกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ในบริเวณใกล้เคียงกับทะเลสาบสงขลา

4) ปรับปรุงระบบการชลประทาน โครงการชลประทานเหมืองฝาย เก็บกักระบายน้ำ ป้องกันน้ำเค็ม อันจะมีประโยชน์ต่อการเพาะปลูกพืชผลที่ต้องอาศัยน้ำ โดยเฉพาะข้าว

ค) ทรัพยากรป่าไม้ ป่าไม้ของจังหวัดใดถูกบุกรุกทำลายเพื่อเปิดพื้นที่ทำกิน จึงควรมีการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการเปิดพื้นที่ป่า ขณะเดียวกันก็ต้องอนุรักษ์บริเวณพื้นที่ป่าสงวนที่สำคัญไว้ โดยควบคุมมิให้มีการบุกรุกทำลาย นอกจากนี้ยังควรมีการปลูกป่าทดแทนป่าที่ถูกทำลายไป

ง) ทรัพยากรแร่ธาตุ ทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจะมีหลายชนิด มาตรการที่ควรใช้เพื่อพัฒนาค้านี้ ได้แก่

1) การส่งเสริมให้มีการนำหลักวิชาการสมัยใหม่ มาช่วยในการสำรวจแหล่งแร่แห่งใหม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณแร่สำรอง

2) ผู้ประกอบการควรจะได้มีการเพิ่มทุนในการดำเนินกิจการเหมืองแร่ โดยจัดตั้งเป็นบริษัทใหญ่ เป็นตลาดหุ้น มีงบประมาณสำหรับการสำรวจให้ได้ปริมาณแร่สำรองที่แน่นอน แล้วจึงวางแผนผลิตแร่ว่าควรจะลงทุนหรือไม่ อย่างไร

3) ควรจะได้มีการสนับสนุนให้มีการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ เช่น ทรายแก้ว ซึ่งพบว่า มีปริมาณสำรองมากถึงสองล้านตันในบริเวณตำบลนาทับ อำเภอนะบือราญ จังหวัดน่าน ตำบลเขาภูช้าง อำเภอเมืองสงขลา การใช้ประโยชน์อาจเป็นในรูปของ การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมผลิตเครื่องแก้วขึ้นในจังหวัด

4) ควรจะได้มีการส่งเสริมการสำรวจและทำเหมืองแร่ในพื้นที่ที่มีปริมาณแร่สำรองจำนวนมาก เช่น บริเวณเขาน้ำค้าง ตำบลสำนักแก้ว อำเภอสะเตกา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทางธรณีวิทยา คาดว่ามีแหล่งแร่ดีบุก - วุลแฟรมที่มากพอที่จะทำเหมืองได้ แต่พื้นที่ดังกล่าวเป็นเขตที่มีปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคง ทำให้ไม่มีการสำรวจกันอย่างจริงจัง

จ) ทรัพยากรท่องเที่ยว ทรัพยากรท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดได้เป็นอย่างดี จึงสมควรจะกำหนดแนวทางการพัฒนาเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนี้

1) ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาสูงอยู่แล้ว เช่น ทะเลสาบสงขลา ชายหาด น้ำตก เป็นต้น

2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่รอบนอกที่มีศักยภาพในการพัฒนาระดับปานกลาง ทั้งนี้เพื่อกระจายนักท่องเที่ยวออกไปยังบริเวณต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยว

3) พัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมที่จะไปยังแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึง

4) พัฒนาปรับปรุงบริการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว และสนับสนุนธุรกิจบันเทิงสำหรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเมือง

5) เน้นมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

6) ส่งเสริมเอกลักษณ์ ศิลป วัฒนธรรม ประเพณีที่ดึงดูดใจของท้องถิ่น

5. การพัฒนาจัดสรรโครงสร้างการบริการพื้นฐานทางกายภาพและสังคม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

ก) ให้มีการขยายและปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการของโครงสร้างการบริการขั้นพื้นฐานทางกายภาพให้เพียงพอต่อความต้องการของประชากร ได้แก่

1) ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ

2) ขยายบริการประปาให้แกพื้นที่ชุมชนเมือง

3) ขยายบริการไฟฟ้าให้แกพื้นที่ชนบทที่ขาดแคลน

4) พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอุปโภค - บริโภคของพื้นที่ชนบท

ข) การพัฒนาบริการด้านสังคม แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ การศึกษา การสาธารณสุข และการรักษาความปลอดภัยของชุมชน

- การศึกษา ควรกำหนดแนวทางการพัฒนา คือ

1) ปรับปรุงประสิทธิภาพของบริการด้านการศึกษาในการศึกษาภาคบังคับ ให้มีการกระจายครูไปยังพื้นที่ชนบทให้ทั่วถึง กำหนดสัดส่วนของจำนวนครูต่อนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือเกณฑ์ของคุรุสภา

2) ให้เพิ่มโรงเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับในพื้นที่ที่ยังขาดแคลน คือ บางตำบลในอำเภอสะบายน้อย

3) ส่งเสริมให้มีการฝึกอาชีพ หรือการศึกษาที่เน้นด้านวิชาชีพ ซึ่งจะมีส่วนในการผลิตแรงงานที่มีคุณค่า และตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น จัดตั้งวิทยาลัย เกษตรกรรม วิทยาลัยประมง สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น

4) ส่งเสริมการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องและประสานกับการพัฒนาท้องถิ่น โดยคำนึงถึงทรัพยากรหลักของภาคใต้และจังหวัด ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาอาจกำหนดหลักสูตรใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ เช่น การสอนด้านเทคโนโลยีการยาง วิศวกรรมเหมืองแร่ วิทยาการด้านการประมง เป็นต้น

- การสาธารณสุข ควรกำหนดแนวทางการพัฒนากว้าง ๆ ดังนี้

1) จัดสร้างโรงพยาบาลประจำอำเภอให้ครบทุกอำเภอ ทั้งนี้เพราะโรงพยาบาลระดับอำเภอเป็นบริการสาธารณสุขมูลฐานที่ให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) กำหนดให้มีการกระจายบุคลากรทางด้านสาธารณสุข โดยเฉพาะ แพทย์ และพยาบาลไปยังพื้นที่ชนบทให้ทั่วถึงและเพียงพอับความต้องการ พื้นที่ตำบลและอำเภอที่ยังขาดแคลนแพทย์และพยาบาล ได้แก่ ทุกพื้นที่ในจังหวัดยะลา เว้น เขตเทศบาลเมืองสงขลาและเทศบาลเมืองหาดใหญ่

3) การให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ประชากร ควรจะเน้นในเรื่องของการป้องกัน การรักษาสุขภาพอนามัย มากกว่าการรักษาพยาบาล

4) ผลิตบุคคลากรทางด้านสาธารณสุขด้วยการรับผู้เข้าศึกษาจากพื้นที่ชนบท

ยากจน โดยให้โควตาพิเศษ แต่กำหนดเงื่อนไขให้มีการกลับไปทำงานยังภูมิลำเนาเดิม

- การรักษาความปลอดภัยของชุมชน กำหนดแนวทางพัฒนา ดังนี้

1) เน้นการรักษาความปลอดภัยให้ประชาชนอยู่อย่างปลอดภัยจากภัย
อาชญากรรมต่าง ๆ ด้วยการเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับชายงานความรับผิดชอบ

2) ปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ พยายามลดสถิติ
อาชญากรรมให้เหลือน้อยที่สุด

3) เพิ่มอัตรากำลังตำรวจท่องเที่ยว เพื่อดูแลความปลอดภัยในค่านชีวิต
และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

4) กำหนดนโยบายและมาตรการการป้องกันควบคุมกับการปราบปราม
มาตรการป้องกัน ได้แก่ การลดแหล่งอบายมุข การจัดวางกำลังที่เข้มแข็งและเตรียมพร้อมเสมอ
ตลอดจนการยกระดับคุณภาพ มาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนที่ยากจน เป็นต้น

6. การจัดระเบียบการใช้ที่ดิน ปัญหาการใช้ที่ดินของจังหวัดเกิดขึ้นจากข้อจำกัดของ
พื้นที่ การเพิ่มประชากรสูง การขยายตัวของชุมชน ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสม
เช่น การขยายพื้นที่เมืองไปในพื้นที่ราบที่เป็นพื้นที่เกษตรสมบูรณ์ การบุกรุกทำลายป่าเพื่อเป็น
ที่ดินทำกิน มาตรการการควบคุมการใช้ที่ดิน จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เพื่อการ
ใช้ที่ดินในอนาคตของจังหวัดสงขลาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีแนวทางกว้าง ๆ ดังนี้

ก) การใช้ที่ดินในเขตเกษตรกรรม ประกอบด้วย

1) พื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีสมรรถนะดินดี สงวนไว้เพื่อการปลูกข้าว เพื่อให้
เป็นแหล่งผลิตข้าวป้อนจังหวัด

2) จัดระบบการชลประทานในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการกสิกรรม เพื่อให้สามารถ
เพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น

3) พื้นที่ปลูกยางพารา ไร่คงเนื้อที่เดิม โดยเน้นการปรับปรุงพันธุ์ยางแทน

4) พื้นที่เพาะเลี้ยงชายฝั่ง ห้ามมิให้กิจกรรมการค้า การขนถ่ายสินค้ารบกวน การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง

ข) การใช้ที่ดินในเขตพื้นที่ป่าไม้ จัดใหม่

1) การอนุรักษ์ป่าไม้ เพื่อเป็นการรักษาแหล่งต้นน้ำลำธาร

2) ปลูกป่าทดแทนและฟื้นฟูป่าที่ถูกทำลาย

3) จัดสรรป่าเสื่อมสภาพให้เป็นพื้นที่ทำกินตามความจำเป็น

ค) การใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในจังหวัดสงขลา

จะกระจุกตัวอยู่ในเขตอำเภอเมืองสงขลาและอำเภอหาดใหญ่ และมักจะตั้งอยู่ปะปนกับเขตธุรกิจ ที่พักอาศัย (แผนที่ 5.12 และ 5.13) ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการรบกวนขึ้น เช่น โรงงานผลิตอาหาร จะมีปัญหาเรื่องกลิ่น มาตรการในเรื่องนี้จึงควรที่จะกำหนดให้จำกัดพื้นที่ที่ใช้เพื่อการอุตสาหกรรม ให้อยู่ที่คงเดิม และไม่ใหม่การตั้งโรงงานที่มีปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเพิ่มในเขตชุมชน นอกจากนี้ควรจะได้จัดย่านอุตสาหกรรม หรือนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งต้องเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสม

ง) การใช้ที่ดินเพื่อการนันทนาการ กำหนดมาตรการ คือ การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น ชายหาด น้ำตก ทะเลสาบ ฯลฯ โดยวางผังการใช้ที่ดินในบริเวณพื้นที่ดังกล่าวให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสงวนทรัพยากรท่องเที่ยวไว้

จ) การใช้ที่ดินเพื่อพื้นที่เมือง พื้นที่เมืองไคแก บริเวณที่เป็นที่ตั้งของแหล่งชุมชน ควรจะให้มีการใช้พื้นที่และขยายในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีศักยภาพและแนวโน้มในการพัฒนาเป็นพื้นที่เมืองเท่านั้น

ฉ) รูปแบบการใช้ที่ดิน เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ จึงได้เสนอรูปแบบการใช้ที่ดิน โดยแบ่งพื้นที่ตามศักยภาพในการพัฒนา ดังนี้ (แผนที่ 6.1)

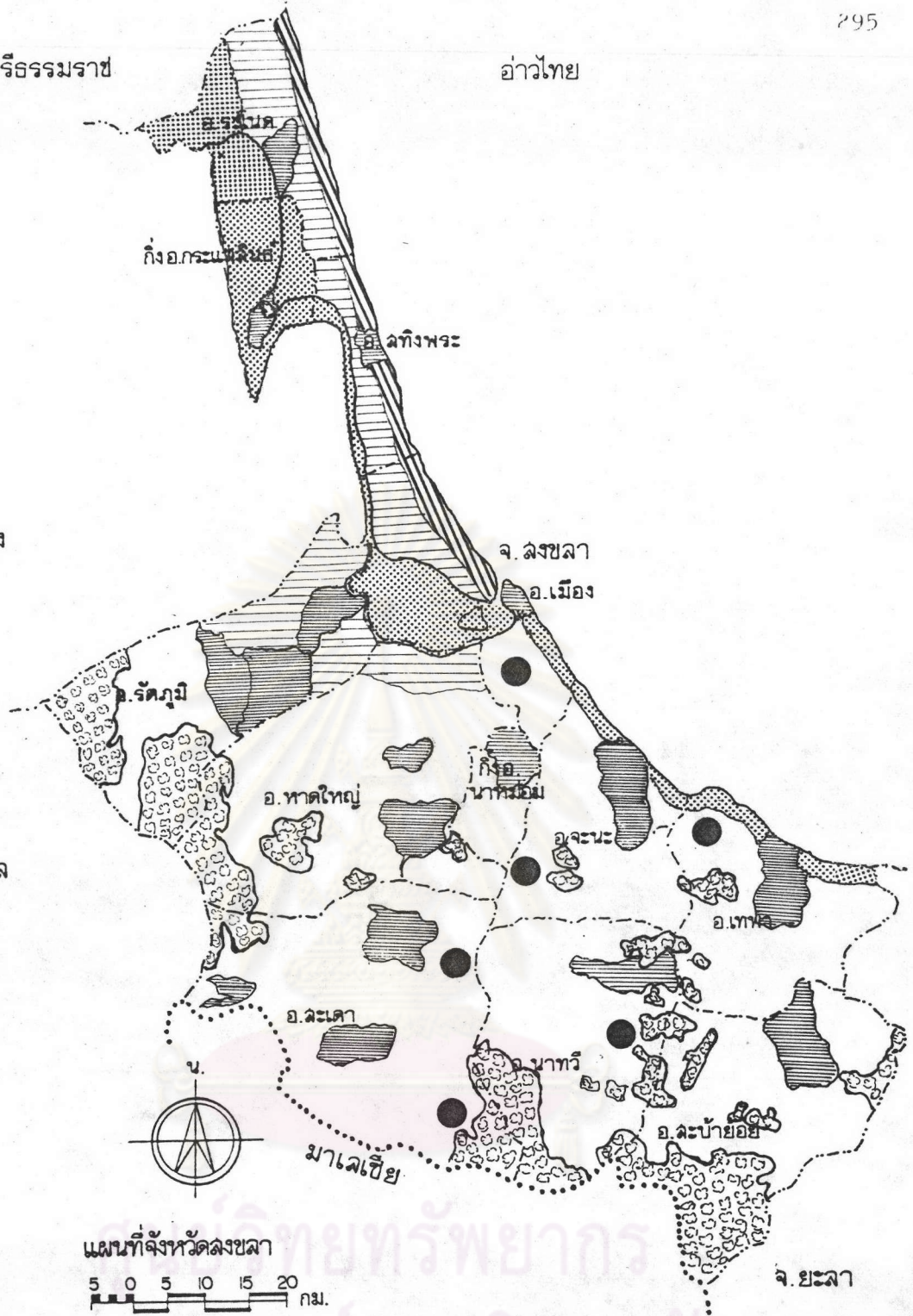
จ. นครศรีธรรมราช

อำเภอไทย

จ. พัทลุง

จ. สงขลา

จ. สตูล

แผนที่จังหวัดสงขลา
5 0 5 10 15 20 กม.

ที่มา:-

	การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา	แผนที่ 6.1																			
	<p>มาตรา รูปแบบการใช้ที่ดินในอนาคต สัญลักษณ์</p> <table border="0"> <tr> <td></td> <td>พื้นที่เมือง</td> <td></td> <td>พื้นที่อนุรักษ์ป่า</td> </tr> <tr> <td></td> <td>พื้นที่นา</td> <td></td> <td>พื้นที่ปลูกป่าทดแทน</td> </tr> <tr> <td></td> <td>เขตประมงชายฝั่ง</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>เขตเศรษฐกิจ - ยางพารา</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>เขตอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>			พื้นที่เมือง		พื้นที่อนุรักษ์ป่า		พื้นที่นา		พื้นที่ปลูกป่าทดแทน		เขตประมงชายฝั่ง				เขตเศรษฐกิจ - ยางพารา				เขตอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว	
	พื้นที่เมือง		พื้นที่อนุรักษ์ป่า																		
	พื้นที่นา		พื้นที่ปลูกป่าทดแทน																		
	เขตประมงชายฝั่ง																				
	เขตเศรษฐกิจ - ยางพารา																				
	เขตอนุรักษ์เพื่อการท่องเที่ยว																				

1) พื้นที่บริเวณตอนบนของจังหวัดและทางคานตะวันตกที่อยู่ใกล้ทะเลสาบ เป็นพื้นที่ราบ มีสมรรถนะดินดี เหมาะแก่การเพาะปลูกข้าว ไร่แก๊ว เขตอำเภอระโนด กิ่ง อ. กระแสสินธุ์ บางส่วนของอำเภอเมือง และอำเภอรัตนภูมิ

2) พื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกตลอดแนว กำหนดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ ปรังปรุง และพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เพราะมีชายหาดที่สวยงาม มีศักยภาพเพื่อ การพัฒนาสูง นอกจากนี้ยังมีเขตร่มน้ำทะเลสาบสงขลา โดยอนุรักษ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอุทยาน นกน้ำ

3) พื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกตอนบน สามารถกำหนดบริเวณเพาะเลี้ยง ชายฝั่ง เพื่อเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำทดแทนทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีปริมาณลดลง

4) พื้นที่ป่า ให้อนุรักษ์พื้นที่ป่าที่มีอยู่เพื่อรักษาสมดุลธรรมชาติ และปลูกป่า ทดแทนบริเวณป่าเสื่อมโทรม กลุ่มพื้นที่ป่า ไร่แก๊ว เขตอำเภอรัตนภูมิ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเคา อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบายอย

5) พื้นที่เขตเศรษฐกิจ คือ พื้นที่ปลูกยางพารา ให้มีการรักษาพื้นที่ส่วนนี้ไว้ และปรับปรุงพันธุ์ยางเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต ไร่แก๊ว พื้นที่บริเวณอำเภอรัตนภูมิ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอ สะเคา อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบายอย

6) พื้นที่เมือง เป็นที่ราบ ซึ่งเป็นที่ตั้งของเมืองและแหล่งชุมชน ไร่แก๊ว เขตเทศบาล สุขาภิบาล และชุมชนโดยทั่วไป

ตามสภาพพื้นที่ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า พื้นที่พัฒนาส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ ที่กระจายตัวอยู่ทั่วจังหวัด มีพื้นที่ป่าเป็นแนวกันทางทิศตะวันตก และตอนใต้ของจังหวัด จากลักษณะ ดังกล่าว จึงได้กำหนดรูปแบบการพัฒนาพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ต่าง ๆ และกำหนดแนวทางการพัฒนา ให้แต่ละพื้นที่ ดังนี้

1. เสนอแนะแนวทางการวางแผนพัฒนาจังหวัด โดยพิจารณาโครงสร้าง สำคัญ ๆ เพื่อประสานการพัฒนาในพื้นที่ โครงสร้างสำคัญ ๆ ไร่แก๊ว การใช้ที่ดิน ระบบชุมชน และ

โครงการคมนาคม ให้ออกนโยบายการพัฒนา และสามารถใช้เป็นกรอบในการพัฒนา
จังหวัด

2. พัฒนาพื้นที่ระดับตำบล ซึ่งเป็นพื้นที่ชนบทส่วนใหญ่ของจังหวัด กำหนดศูนย์กลางชุมชนระดับที่เหมาะสม เพื่อทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในพื้นที่พัฒนา

3. เสนอแนะทางด้านกายภาพ โดยแสดงโครงการที่สามารถแสดงในด้าน
กายภาพออกมาในรูปของแผนที่ที่จะทำให้มองเห็นภาพรวมของโครงการพัฒนา และความสัมพันธ์
ของโครงการพัฒนาคงกล่าว โดยโครงการที่เสนอนี้ คาดว่าสามารถแก้ไขปัญหาของพื้นที่ได้ดี
(แผนที่ 6.3)

7. การพัฒนาเมืองและชุมชน ในอนาคตต้องเน้นการพัฒนาบทบาทของศูนย์กลางชุมชน
เพื่อการกระจายความเจริญและบริการไปยังพื้นที่โดยรอบ ทั้งนี้ศูนย์กลางชุมชนแต่ละแห่งจะทำ
หน้าที่ของการเป็นศูนย์กลางที่ควบคุมทิศทางการพัฒนาพื้นที่ตามบทบาท และลำดับความสำคัญที่ได้
กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ ระบบชุมชนที่เสนอแนะจะเป็นแนวทางสำหรับจังหวัด ในการที่จะกำหนด
แนวทางหรือแผนพัฒนาในรายสาขาที่จะเสริมบทบาทของศูนย์กลางชุมชนที่จะทำหน้าที่ได้อย่าง
สมบูรณ์

ระบบชุมชน ประกอบด้วยศูนย์กลางชุมชนที่มีบทบาทหน้าที่ตามลำดับความสำคัญ
ดังนี้ (แผนที่ 6.2)

ก) ศูนย์กลางหลักของภูมิภาคและจังหวัด ได้แก่ เทศบาลเมืองหาดใหญ่และ
เทศบาลเมืองสงขลา ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญทางด้านการค้า การบริการ การ
คมนาคมขนส่ง การบริหาร การปกครอง และอื่น ๆ นอกจากนี้ การที่ถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลัก
ของภาค ดังนั้น จึงมีบทบาทที่เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของภาคใต้และจังหวัด
จากผลของการศึกษา (บทที่ 5) แม้ว่าเทศบาลเมืองสงขลาจะเป็นศูนย์กลางชุมชนระดับที่ 2 ก็
ตาม แต่ในการพัฒนาจะยกฐานะให้เป็นศูนย์กลางชุมชนระดับที่ 1 เพราะมีความสำคัญ มีความ
พร้อมในการพัฒนาและสามารถทำหน้าที่ร่วมกับเทศบาลเมืองหาดใหญ่ได้เป็นอย่างดี

จ. นครศรีธรรมราช

อำเภอไทย

จ. พัทลุง

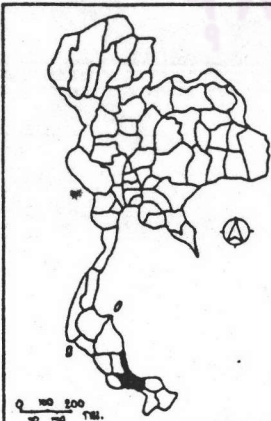
จ. สตูล

แผนที่จังหวัดสงขลา

5 0 5 10 15 20 กม.

ที่มา:-

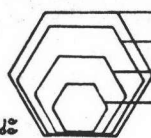

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา

แผนที่ 6.2

แสดง โครงข่ายถนนในอนาคต และระบบชุมชนที่เลื้อยแฉะ

- เส้นทางหลัก
- เส้นทางรอง
- เส้นทางอื่นๆ
- เส้นทางเลื้อยแฉะ
- เส้นทางเลื้อยแฉะให้ปรับปรุง

- ระดับที่ 1 - ศูนย์กลางหลัก
- ระดับที่ 2 - ศูนย์กลางรอง
- ระดับที่ 3 - ศูนย์กลางระดับกลาง
- ระดับที่ 4 - ศูนย์กลางชุมชน

ข) ศูนย์กลางรอง ได้แก่ เทศบาลตำบลสะเตา สุขาภิบาลนาทวี สุขาภิบาลพังลา สุขาภิบาลพะตง และสุขาภิบาลระโนด เป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญรองจากศูนย์กลางหลัก ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในระดับท้องถิ่นของจังหวัด มีบทบาทเป็นศูนย์กลางธุรกิจ บริการทางสังคมและการพัฒนาของท้องถิ่น

ค) ศูนย์กลางระดับกลาง บทบาทของศูนย์กลางระดับนี้จะช่วยแบ่งเบาภาระของศูนย์กลางรอง ศูนย์กลางแต่ละแห่งจะทำหน้าที่ในการกระจายบริการให้กับพื้นที่ใกล้เคียงกับศูนย์กลางตน โดยไม่จำเป็นต้องให้พื้นที่ที่รับบริการต้องไปรับบริการจากศูนย์กลางหลัก หรือศูนย์กลางรอง ศูนย์กลางชุมชนระดับนี้ ได้แก่ สุขาภิบาลจะนะ สุขาภิบาลปาดังเบซาร์ และสุขาภิบาลบ้านพรุ เดิมศูนย์กลางดังกล่าวอยู่ในกลุ่มของศูนย์กลางชุมชนระดับที่ 4 แต่โดยฐานะขั้นมาอยู่ในกลุ่มศูนย์กลางระดับกลาง

ง) ศูนย์กลางชนบท เป็นศูนย์กลางชุมชนที่สำคัญรองจากศูนย์กลางระดับกลาง จะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางที่ให้บริการแก่พื้นที่ชนบทโดยรอบ พื้นที่ที่มารับบริการจะเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ ๆ กับศูนย์กลาง ศูนย์กลางชนบทมีความสำคัญในด้านของการเป็นจุดที่ใกล้ชิดกับพื้นที่ชนบทมากที่สุด ในจังหวัดสงขลามีสองหมื่นทั้งหมัด 7 ศูนย์กลาง คือ สุขาภิบาลกำแพงเพชร สุขาภิบาลควนเนียง สุขาภิบาลสะบายน้อย สุขาภิบาลปรัง สุขาภิบาลเทพา สุขาภิบาลสทิงพระ และสุขาภิบาลนาสีทอง

นอกจากนี้ ยังเสนอให้จัดตั้งศูนย์กลางชนบทขึ้นอีก 2 แห่ง คือ สุขาภิบาลกระแสดินธุ์ และสุขาภิบาลนาหม่อม ทั้งนี้เพราะชุมชนทั้ง 2 แห่ง เป็นที่ตั้งของท่าเรือท่าเรืออ่าวใหญ่ มีความหนาแน่นประชากรพอสมควร จึงควรให้ยกฐานะขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ของศูนย์กลางชุมชนที่จะเชื่อมโยงกับศูนย์กลางชุมชนในระดับอื่นต่อไป

รูปแบบการพัฒนาชุมชนที่เสนอแนะ จะเห็นว่าการแบ่งหน้าที่ตามบทบาทความสำคัญของพื้นที่ และมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนกับพื้นที่ที่อยู่ภายใต้อิทธิพล ดังจะเห็นว่าบริเวณที่เป็นเขตศูนย์กลางหลักของจังหวัดและภาค คือ อ่าวใหญ่เมืองสงขลา และอ่าวใหญ่เมืองหาดใหญ่ บริเวณที่เป็นเขตศูนย์กลางอุตสาหกรรม ได้แก่ บริเวณเขตอ่าวใหญ่-หาดใหญ่ อ่าวใหญ่เมืองสงขลา และอ่าวรัตนภูมิ บริเวณที่เป็นเขตเกษตรกรรมค่อนข้างล้าหลัง ส่วนใหญ่จะปลูกข้าว ได้แก่ บริเวณอ่าวระโนด อ่าวสทิงพระ และอ่าวกระแสดินธุ์

บริเวณที่เป็นเขตเกษตรกรรมล้าหลังเนื่องจากมีข้อจำกัดด้านสภาพภูมิประเทศเป็นป่าและที่สูง
ได้แก่ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย บริเวณที่เป็นเขตเกษตรกรรมหลัก
ประเภทยางพารา ได้แก่ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอรัตนบุรี อำเภอสะเคา และอำเภอจะนะ บริเวณ
ที่เป็นชุมชนพิเศษเฉพาะพื้นที่ ได้แก่ ชุมชนชายแดนที่อำเภอสะเคา บริเวณสุขาภิบาลปากังเบซาร์
และชายแดนในเขตตำบลทุ่งหมอ

จะเห็นได้ว่า ทิศทางและแนวโน้มของการพัฒนาพื้นที่จะเป็นไปตามแนวเส้น
ทางระหว่างอำเภอเมืองสงขลา - อำเภอหาดใหญ่ - อำเภอรัตนบุรี และอำเภอสะเคา การที่
เป็นเช่นนี้เป็นเพราะความได้เปรียบของพื้นที่ที่เป็นที่ราบ มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวก และไม่
ไกลกันนัก เส้นทางการคมนาคมโดยรอบพื้นที่ยังสามารถเชื่อมโยงกับชุมชนภายนอกที่สำคัญ คือ
กรุงเทพมหานคร ประเทศมาเลเซีย และเส้นทางน้ำที่ติดต่อกับต่างประเทศได้สะดวก นอกจากนี้
บริเวณนี้ยังมีศูนย์กลางชุมชนระดับหนึ่งและสอง จำนวนหลายแห่งอยู่ในแนวพื้นที่

8. ระบบโครงข่ายการคมนาคม เส้นทางการคมนาคมมีความสำคัญในการติดต่อเข้า
ถึงพื้นที่และเชื่อมโยงพื้นที่เข้าด้วยกัน เพื่อให้การพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกัน จึงได้กำหนด
เส้นทางการคมนาคมภายในจังหวัด ดังนี้ (แผนที่ 6.2)

ก) เส้นทางหลัก เป็นเส้นทางที่สำคัญที่สุด สามารถเชื่อมโยงพื้นที่ในจังหวัดกับ
ศูนย์กลางชุมชนภายนอก มีเส้นทางสำคัญ ๆ ดังนี้

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 เป็นเส้นทางที่มาจากกรุงเทพมหานคร ผ่าน
อำเภอรัตนบุรี อำเภอหาดใหญ่ ไปสิ้นสุดที่อำเภอสะเคา และติดต่อไปถึงประเทศมาเลเซีย เป็น
เส้นทางสำคัญในการคมนาคมติดต่อระหว่างพื้นที่กรุงเทพมหานคร กับอำเภอหาดใหญ่ และอำเภอ
หาดใหญ่กับประเทศมาเลเซีย

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43 เป็นเส้นทางสำคัญที่แยกจากทางหลวงแผ่นดิน
หมายเลข 4 ผ่านอำเภอหาดใหญ่ อำเภอจะนะ และอำเภอเทพา สามารถติดต่อกับจังหวัดปัตตานี

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 407 เป็นเส้นทางสายสั้น ๆ แต่มีความสำคัญมาก
เพราะเชื่อมโยงศูนย์กลางหลักของจังหวัด คือเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองสงขลา

ข) เส้นทางรอง เป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงพื้นที่ในจังหวัดเข้าด้วยกัน ส่วนใหญ่จะเป็นการเชื่อมศูนย์กลางรองกับศูนย์กลางระดับปานกลาง และศูนย์กลางระดับปานกลางกับศูนย์กลางชนบท มีเส้นทางดังนี้ คือ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่ออำเภอสะเดา อำเภอ นาทวี และอำเภอเทพา แล้วไปสู่จังหวัดปัตตานี

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 406 เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่ออำเภอรักขภูมิ สุขาภิบาล ควนเนียง และไปสู่จังหวัดสตูล

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 408 เป็นเส้นทางสายใหม่ที่เชื่อมต่อพื้นที่อำเภอ เมืองสงขลา อำเภอจะนะ และอำเภอเทพา แล้วไปสู่จังหวัดปัตตานี

ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4063 เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อพื้นที่ตอนบนของจังหวัด ระหว่างอำเภอเมืองสงขลา อำเภอสทิงพระ อำเภอระโนด และกิ่งอำเภอกระแสดำ

นอกจากนี้ได้แก่ ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4054 และ 4113

ค) เส้นทางที่เสนอให้ปรับปรุง ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ทั้งนี้เพราะเป็นเส้นทางหลักที่มีความสำคัญ เชื่อมโยงกับพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงและกรุงเทพมหานคร เป็นถนนสายเศรษฐกิจที่เปิดพื้นที่จังหวัดสงขลาให้เป็นศูนย์กลางการคมนาคมของภาคใต้ ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 407 ก็ควรที่จะพัฒนาปรับปรุงผิวการจราจร เพราะเป็นถนนสายหลักที่รับปริมาณการจราจรสูงที่สุดในพื้นที่ และอนาคตจะเป็นเส้นทางที่มีความสำคัญยิ่งขึ้น เพราะโครงการท่าเรือ น้ำลึกที่เพิ่มขึ้นที่อำเภอเมืองสงขลาจะทำให้มีการขนส่งวัสดุดิบ การขนส่งสินค้ามากขึ้นอย่างแน่นอน ส่วนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4083 ซึ่งเป็นถนนสายรองควรให้มีการปรับปรุงพื้นผิวถนน ทั้งนี้เพราะเส้นทางสายนี้มีความสำคัญในการเป็นถนนที่เชื่อมต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราช ในอนาคตเส้นทางสายนี้อาจใช้เพื่อการขนส่งวัสดุดิบจากจังหวัดอื่นมากยิ่งขึ้น

ง) เส้นทางที่เสนอให้ตัดใหม่ ได้แก่ ถนนและสะพานข้ามเกาะยอ ถนน By - Pass เลี้ยวเมืองหาดใหญ่ ซึ่งเป็นถนนที่มีโครงการอยู่แล้ว ถนนในเขตพื้นที่อำเภอ นาทวี อำเภอ

เทพา และอำเภอสะบายชัย ควรจะมีการตัดถนนชนบทและถนนเชื่อมต่อนูนกลางชุมชน เพื่อเปิดพื้นที่พัฒนาในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำตอนล่าง นอกจากนี้ยังมีถนนสายคอนกรีต-สติกู ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอสะเคาที่ตัดไปสู่จังหวัดสกล ทำให้สามารถย่นระยะทางระหว่างพื้นที่ตอนใต้ของจังหวัดสงขลาที่จะติดต่อกับจังหวัดสกลและจังหวัดอื่น ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น ปัจจุบันเส้นทางสายนี้ระงับการก่อสร้างชั่วคราว เพราะประสบปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงฯ ในพื้นที่เห็นควรเสนอให้มีการก่อสร้างต่อไป

จากแนวทางและข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาสรุปเป็นแผนดำเนินการ พื้นที่ และหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อให้สะดวกแก่การนำไปปฏิบัติได้ ดังในตารางที่ 6.2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 6.2 ลักษณะแผนงานและมาตรการดำเนินการ

แผนงาน/มาตรการ	พื้นที่โครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ		
		ภาครัฐบาล		ภาคเอกชน
		ส่วนกลาง	ท้องถิ่น	
<p>1. พัฒนา ปรับปรุง และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติขั้นพื้นฐาน</p> <p>1.1 ทรัพยากรดิน</p> <p>- ศึกษาข้อมูลและวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสมรรถนะและคุณภาพดิน</p> <p>1.2 ทรัพยากรแหล่งน้ำ</p> <p>- พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก</p> <p>- ศึกษาและเตรียมแผนแก้ไขการเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยาอันเนื่องมาจากกิจกรรมการพัฒนาของรัฐ</p> <p>- ปรับปรุงระบบชลประทานเก็บกักระบายน้ำป้องกันน้ำเค็ม</p>	<p>- พื้นที่ปลูกข้าว ไร่แกว ที่ราบตอนบนของจังหวัด เช่น อ.เมืองสงขลา อ.ระโนด และ อ.สทิงพระ</p> <p>- พื้นที่ชายฝั่งทะเลตลอดแนว</p> <p>- พื้นที่ปลูกยางพารา ไร่แกว บริเวณที่ลาดชันและที่ราบบางส่วนของ อ.หาดใหญ่ อ.สะเคา อ.รัษฎา อ.นาทวี อ.เทพา และ อ.สะบ้าย้อย</p> <p>อ.ระโนด อ.สทิงพระ อ.เมืองสงขลา และกิ่ง อ.กระแสสินธุ์ ทะเลสาบสงขลา ทะเลสาบสงขลา</p> <p>พื้นที่ปลูกข้าว ที่ราบตอนบนของจังหวัด</p>	<p>กระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>กระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>กระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>กระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p>	<p>สำนักงานเกษตรจังหวัด</p> <p>สำนักงานชลประทานจังหวัด</p> <p>-</p> <p>สำนักงานชลประทานจังหวัด</p> <p>สำนักงานเกษตรจังหวัด</p>	-

แผนงาน/มาตรการ	พื้นที่โครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ		
		ภาครัฐบาล		ภาคเอกชน
		ส่วนกลาง	ท้องถิ่น	
<p>1.3 ทรัพยากรป่าไม้</p> <p>- อนุรักษ์ป่าไม้</p> <p>- ปลูกป่าทดแทน</p> <p>1.4 ทรัพยากรแร่ธาตุ</p> <p>- ส่งเสริมให้นำเอาเทคโนโลยี วิชาการสมัยใหม่มาใช้ในการเหมืองแร่</p> <p>- ส่งเสริมให้นำเอาทรายแก้วมาใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมเครื่องแก้ว</p> <p>- ส่งเสริมให้มีการระดมทุนเพื่อกิจการเหมืองแร่</p> <p>- จัดสรรพื้นที่เพื่อการสำรวจหาแหล่งแร่</p> <p>1.5 ทรัพยากรท่องเที่ยว</p> <p>- ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง</p> <p>- ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา บริการอื่น ๆ</p>	<p>พื้นที่ป่าไม้และภูเขาทางตอนใต้และตะวันตกของจังหวัด โดยแสดงเขตอำเภอเทพา สะบ้าย้อย</p> <p>บริเวณแหล่งแร่ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ใน อ.จะนะ อ.หาดใหญ่</p> <p>อ.จะนะ และ อ.เมืองสงขลา</p> <p>ทั่วไป</p> <p>อ.สะเคา</p> <p>แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ</p> <p>แหล่งท่องเที่ยวทุกบริเวณ</p>	<p>กระทรวงเกษตรและสหกรณ์</p> <p>กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, กระทรวงอุตสาหกรรม</p> <p>กระทรวงอุตสาหกรรม</p> <p>-</p> <p>กระทรวงมหาดไทย, กระทรวงอุตสาหกรรม</p> <p>การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย</p>	<p>ป่าไม้จังหวัด</p> <p>สำนักงานรัฐมนตรีจังหวัด</p> <p>สำนักงานรัฐมนตรีจังหวัด</p> <p>สำนักงานรัฐมนตรีจังหวัด</p> <p>-</p> <p>สำนักงานรัฐมนตรีจังหวัด</p> <p>สำนักงานรัฐมนตรีจังหวัด</p> <p>สำนักงานรัฐมนตรีจังหวัด, เทศบาลที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>ธุรกิจภาคเอกชน</p> <p>ธุรกิจภาคเอกชน</p> <p>ธุรกิจภาคเอกชน</p> <p>ธุรกิจภาคเอกชน</p> <p>ธุรกิจภาคเอกชน</p>

ตาราง 6.2 ลักษณะแผนงานและมาตรการดำเนินการ

แผนงาน/มาตรการ	พื้นที่โครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ		
		ภาครัฐบาล		ภาคเอกชน
		ส่วนกลาง	ท้องถิ่น	
- โฆษณาประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว	ทั่วไป	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	สำนักงานจังหวัด	ธุรกิจภาคเอกชน
- ระบบการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว	ทั่วไป	กรมตำรวจ	-	-
2. พัฒนาคานเกษตร	พื้นที่เกษตรทุกบริเวณ	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	สำนักงานเกษตรจังหวัด	ประชากร-ภาคเกษตร
คั้นปลูก โดยเฉพาะข้าวและยางพารา	-	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	สำนักงานเกษตรจังหวัด	ประชากร-ภาคเกษตร
- ส่งเสริมให้ปลูกพืชเศรษฐกิจใหม่ ๆ	- ศึกษาความเหมาะสมและทดลองปลูก	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	สำนักงานเกษตรจังหวัด	ประชากร-ภาคเกษตร
- ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง	- บริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	สำนักงานประมงจังหวัด	ชาวประมง
3. พัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจ				
3.1 คำนวณอุตสาหกรรม				
- พัฒนาศาхกรรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร	เน้นอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อาหารและไม่ แร่ค้ำบูกและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ	กระทรวงอุตสาหกรรม	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด	ธุรกิจภาคเอกชน

แผนงาน/มาตรการ	พื้นที่โครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ		
		ภาครัฐบาล		ภาคเอกชน
		ส่วนกลาง	ท้องถิ่น	
- ส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุคืบเหลือใช้ให้คุ้มประโยชน์ เช่น ไม้ยาง เพื่อแปรรูปเป็นเฟอร์นิเจอร์	ทั่วไป	กระทรวงอุตสาหกรรม	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด, ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้	ธุรกิจภาคเอกชน
- กำหนดเขตอุตสาหกรรมหลัก	นิคมอุตสาหกรรม	การนิคมอุตสาหกรรม	อุตสาหกรรมจังหวัด, ศูนย์พัฒนาภาคใต้	ธุรกิจภาคเอกชน
- วางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมระยะยาว	ทั่วไป	กระทรวงอุตสาหกรรม	ศูนย์พัฒนาภาคใต้	-
4. การพัฒนาบริการคานสังคม				
4.1 การศึกษา				
- ปรับปรุงประสิทธิภาพการศึกษาภาคบังคับ	ทั่วไป	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา	โรงเรียนในท้องถิ่น	-
- กระจายบุคคลากรไปยังพื้นที่ชนบท	ทั่วไป	กระทรวงศึกษาธิการ	-	-
- จัดสร้างโรงเรียนในพื้นที่ที่ยังขาดแคลน	อ.สะบ้าย้อย			

ตาราง 6.2 ลักษณะแผนงานและมาตรการดำเนินการ

แผนงาน/มาตรการ	พื้นที่โครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ		
		ภาครัฐบาล		ภาคเอกชน
		ส่วนกลาง	ท้องถิ่น	
<ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการศึกษาที่เน้นวิชาชีพและพัฒนาแรงงานฝีมือ - ส่งเสริมการศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่น 	<p>ทั่วไป</p> <p>ม.สงขลาครินทร์</p>	<p>กระทรวงมหาดไทย</p> <p>กระทรวงศึกษาธิการ</p> <p>ทบวงมหาวิทยาลัย</p>	<p>สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน</p> <p>ม.สงขลาครินทร์, จังหวัด</p>	<p>การศึกษาเอกชน</p> <p>-</p>
<p>4.2 การสาธารณสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - กระจายบุคลากรทางสาธารณสุขไปยังพื้นที่ชนบท - เน้นการป้องกันรักษาสุขภาพอนามัย 	<p>ทุกพื้นที่ ยกเว้น เขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองสงขลา</p> <p>ทั่วไป</p>	<p>กระทรวงสาธารณสุข</p>	<p>สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด</p>	-
<p>4.3 การรักษาความปลอดภัยของชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับพื้นที่และขยายงานความรับผิดชอบ - ปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ - กำหนดนโยบายป้องกันควบคุมและลดแหล่งอาชญากรรม 	<p>ทั่วไป</p> <p>ทั่วไป</p> <p>บริเวณชุมชนเมือง</p>	<p>กรมตำรวจ</p> <p>กรมตำรวจ</p>	<p>สถานีตำรวจ</p> <p>สถานีตำรวจ</p>	-

แผนงาน/มาตรการ	พื้นที่โครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ		
		ภาครัฐบาล		ภาคเอกชน
		ส่วนกลาง	ท้องถิ่น	
<p>5. การพัฒนาเมืองและชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - ขยายและปรับปรุงโครงสร้างบริการพื้นฐานของชุมชน เช่น ถนน ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ - ดำเนินการตามแผนการพัฒนาเมืองหลัก เช่น ก่อสร้างท่าเรือน้ำลึก จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม - จัดทำผังเมืองรวม แผนการใช้ที่ดินของศูนย์กลางชุมชน - จัดทำผังเฉพาะผังการใช้ที่ดินในบริเวณชุมชนที่มีแนวโน้มในการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว - ปรับปรุงพัฒนาชุมชนลำคับริงที่เคน ฯ ให้เป็นศูนย์กลางชุมชนที่สามารถกระจายบริการไปสู่พื้นที่ชนบท 	<p>บริเวณชุมชนเมือง</p> <p>อ.เมืองสงขลา และ อ.หาดใหญ่</p> <p>เทศบาลเมืองหาดใหญ่, เทศบาลเมืองสงขลา</p> <p>บริเวณชุมชนชายแดนไทย-มาเลเซีย และบริเวณชุมชนท่าเรือน้ำลึกสงขลา (ตำบลหัวเขา เกาะยอ สทิงหม้อ หะวง ชิงโค และตำบลท่าบ่อ)</p> <p>เทศบาลตำบลสะเคา สุขาภิบาลพัทลุง</p>	<p>กระทรวงมหาดไทย</p> <p>รัฐบาลกลาง</p> <p>สำนักงานผังเมือง</p> <p>สำนักงานผังเมือง</p> <p>กระทรวงมหาดไทย</p>	<p>เทศบาลเมืองหาดใหญ่, เทศบาลเมืองสงขลา</p> <p>ตำบลทุ่งหมอก สุขาภิบาล ปาดังเบซาร์, สำนักงานจังหวัด</p> <p>-</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>

ตาราง 6.2 ลักษณะแผนงานและมาตรการดำเนินการ

แผนงาน/มาตรการ	พื้นที่โครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ		
		ภาครัฐบาล		ภาคเอกชน
		ส่วนกลาง	ท้องถิ่น	
- จัดตั้งศูนย์กลางชนบท	ที่ตั้งของ กิ่ง อ.นาทมอม และ กิ่ง อ.กระแสสินธ์	กระทรวงมหาดไทย	สำนักงานจังหวัด	-
- ยกฐานะขึ้นเป็นศูนย์กลางระดับกลาง	สุขาภิบาลจะนะ ปาดังเบซาร์ และ สุขาภิบาลบ้านพระ	กระทรวงมหาดไทย	สำนักงานจังหวัด	-
6. การขยายและปรับปรุงประสิทธิ-				
ภาพการให้บริการขั้นพื้นฐาน				
- ปรับปรุงและก่อสร้างถนนชนบทให้เชื่อมต่อกันอย่างทั่วถึง	ทุกหมู่บ้าน ตำบล	สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท	-	-
- ก่อสร้างถนนเชื่อมพื้นที่คอนบนและกลางของจังหวัด	เกาะยอและฝั่งทะเลสาบสงขลา	กรมทางหลวง	-	-
- ปรับปรุงถนนเส้นทางหลักและเส้นทางรอง	ทางหลวง #4, 407 และ 4083	กรมทางหลวง	-	-
- จัดให้มีบริการไฟฟ้าอย่างทั่วถึงในพื้นที่ชนบท	ทุกหมู่บ้าน ตำบล	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	-	-
- จัดให้มีแหล่งน้ำสะอาดเพื่อการบริโภค และอุปโภคในชนบทและเมือง	ชุมชนเมืองและพื้นที่ชนบททั่วไป	การประปา-ภูมิภาค	-	-
- ขยายและปรับปรุงบริการโทรศัพท์ให้เพียงพอความต้องการ	ชุมชนเมือง	การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย	-	-
- ปรับปรุงท่าอากาศยานให้ได้มาตรฐาน	สนามบินหาดใหญ่	กรมการบินพาณิชย์	-	-

บทสรุป

จากข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาที่เสนอมาทั้งหมด เป็นแนวทางหลักกว้าง ๆ ที่ครอบคลุมการพัฒนาพื้นที่ทั้งจังหวัด จึงสามารถจะนำไปเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนพัฒนาจังหวัด และจัดทำแผนโครงการรายสาขาได้ แต่ในการจัดทำแผนพัฒนาในรายสาขามีรายละเอียดและแผนงานที่แน่นอนนั้น จะต้องมีการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเฉพาะสาขานั้น ๆ อีกทั้งต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การบริหารงาน งบประมาณ บุคคลกร และการประสานแผนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยที่ควรทำต่อ

1. ศึกษาบทบาทของโครงการพัฒนาของรัฐฯ ที่สำคัญ ๆ เช่น ท่าเรือน้ำลึก นิคมอุตสาหกรรมที่กำลังก่อสร้างว่าจะส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงพื้นที่จากเดิมไปอย่างไร
2. ศึกษารูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ ว่าการพัฒนาด้านนี้จะส่งผลกระทบต่อความเติบโตทางเศรษฐกิจของพื้นที่อย่างไร
3. ศึกษาอิทธิพลของถนนและสะพานข้ามเกาะยอว่าจะทำให้พื้นที่จังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมไปอย่างไร
4. ศึกษาบทบาทและอิทธิพลของศูนย์กลางหลัก หรือเมืองหลักของภาค โดยศึกษาลักษณะการพึ่งพา การบริการของศูนย์กลางอื่น ๆ ที่มีต่อศูนย์กลางหลัก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย